

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Az Úr legyen veletek!

Szegény magyar nép, hajódat ismét bizonytalan szelek hányják-vetik.

Eddig azt mondtátok, hogy a törvény csinalja a bűnt, az elnyomást. De íme, úgy fordult, hogy az erősnek az ereje legyen a törvény és a hatalom vasvesszeje a szabály. És nektek ez sem jó. Most meg ismét a törvény kellene, egyenlőséget rendelő, egyenlően mérő törvény.

Jobb volna mindezeknél a reménykedéseknél és vergődéseknél az Istennek mindenre elégséges kegyelme, az Úrnak gazdag áldása.

Ezzel az áldással borítva van a mező, a magyar föld. Azaz, hogy csak volt, mert az aratásnak ideje eljött és csak az elmúlt héten is rendre dőlt a gazdag kalász, szaporodtak a markok, teltek a kékék és emelkedtek a fehér gabona és sárga búza keresztek.

Hát a szívek és lelkek emelkedtek-e? A gazdáé is, mert Isten hételjesíté a szántó-vető reményét és a mezőkre dús termést adott; az aratóé is, mert Isten megtartotta a munkás erejét és elhozta az aratás kedves idejét.

Hálaadás szavának kellene most hangzani mindenütt és hangzik is mindenütt az elégedetlenség szava.

Az egyik a termést, a másik a napszámot kevesli. De egymással sincsenek megelégedve. De az országgal s a földi dolgokkal sem nagyon.

Hát biz itt nem is a legrózsásabbak az állapotok és az Isten minden gazdag termése mellett a magyarság termése lassan-lassan pusztul.

Nem is hoz itt semmi felfordulás és törvényes intézkedés más változást.

Nem legalább addig, míg a lelkek nagyobb szeretettel, több égi sovárgással el nem telnek. Míg az Isten gondviselő kegyelmének jóságát háládatosabban nem érzik, míg jámborabb szív-

vel nem vetnek és tűrőbb lélekkel nem aratnak. Mint arattak régen az ígért földön Boáz idejében (ki a mi Urunk Jézusunknak őse volt), ki így köszöntötte aratóit: „Az Úr legyen veletek” és akit viszont így köszöntöttek aratói: „megáldjon téged is az Úr!”

„Az Úr legyen veletek” nagyon együgyűnek tűnik fel ez a köszöntés a mai művelt világban, midőn még a mezőn, a tarlón is a munka a gyűlölt érc törvényét beszél. De nekem tetszik a Boáz fellépése, mert úgy érzem ki belőle, hogy akkor még nem volt olyan nagy osztálykülömbőség munkás és munkaadó között s annyi nyomorúság a világban.

„Az Úr legyen veletek”, ezt a gazda mondja, aki kimegy aratóihoz. Ő a tulajdonos, de ő köszönti elébb s ezzel meg is becsüli őket; megbecsüli a munkást, akit magával legalább is egyenrangúnak tekint s bizonyára szeret, tehát tisztességesen is fizet. Tisztességesen, hiszen a bibliában van megírva, hogy „mértó a munkás a maga bérére”, s a mennyei gazda munkásainak bőkezűen fizet. Fizessetek ti is, mai gazdák, gazdagok és munkáltatók, akik legtöbbször nem is ismeritek azokat, kik értetek dolgoznak. Becsüljétek meg a munkát és a munkást is. Viszont ti is, aratók, viszonzjátok jó szívvel a köszöntést, a jóindulatot és kívánjátok viszont: *megáldjon téged is az Úr*. Meg bizony, nem csak a haszonnal, amely a vállalkozás s a vállalatok nyomán kisarjad. Mert nem ez Istennek és az életnek egyedüli áldása. Még a nagy termés sem, melyben hívva az oktalan gazdag eltévelyedett, még a pénz, a profit sem, amit a tőkés csak úgy tud néha összekaparni, hogy lelkében kárt vall, hanem sok más minden. Az, ami most hiányzik a szívekből, *ami* nincs meg sem a munkások közt, sem a gazdák táborában, sem azoknál, akik az elnyomást, a törvényteleniséget panaszozzák, sem azok közt, akik a tömeg méltánytalanságai, túlkövetelése ellen lázadoznak.

Szegény magyar nép, hajódat ismét bizonytalan szelek hányják és vetik. Az Úr légyen veletek és velünk és az Ő áldása mirajtunk és mindnyájunkon. Ámen.

* * *

Pár szó a protestáns liberálizmusról.¹

A protestáns liberálizmus kérdése ismét felszínre került. Felszínre hozta azt egy néhány „viszketeges elméjű” atyafinak a keresztyén-ség sarkigazságaival szemben tanúsított olyan magatartása, amely bátran oda illenek egy semminemű tételes valláshoz nem ragaszkodó pogány tudóshoz.

Tudóst mondtam, holott talán megfelelőbb lett volna semidoctust mondanom. Mert én — amennyire olvasmányaim terjednek — tudok egy csomó igazi keresztyén tudóst, akik hámulatosan rendszerezett magas és mély ismereteik mellett, melyek felölelik a természettudomány, a transcendentális filozófia, a szociálpolitika széles mezejét, mikor a keresztyén-ség sarkigazságairól kell véleményt nyilvánítaniok, az igazi tudósokat jellemző fölöttébb szeretetreméltó szerénységgel ismerik be, hogy tudásuk korlátolt, mennél mélyebbre, vagy mennél magasabbra hatolnak be az emberi agy által megismerhető dolgok lényegébe, annál kevesebbet tudnak; mert azokon a fátyolokon, melyek az örökkévalóság sanctuáriumát elfödik a halandó szemek elől, ők sem birtak áthatolni. Nem is bántják hát, nem feszegetik a keresztyén-ség sarkigazságait, hanem elfogadják azokat úgy, amint fölállítva, megalapozva vannak a történelmi egyházak tanrendszerében; s a száraz, tudományos tantételek mellett, melyek az ember nemesebb részének alanyi óhaját kielégítetlenül hagyják, készséggel meritgetnek belőlük üdülési céllal.

Gyönyörűen jellemző dolgokat idézhetnék itt Keppler, Chateaubriant, Scheiner, Newton, William Thomson, Helmholtz, Jean Paul, Peschel, Zöllner, Secchia a nagy csillagász, Huxleg és Reville a College de France hírneves tanárának életéből és vallomásából. De más most a céloom, hát mellőzöm ezeket.

A keresztyén-ség sarkigazságait rendszerint az egyoldalú, tehát felületes tudóskodás szokta ostorhegyre venni. Azok, akik bizonyos természettudományi ismeretek birtokában fe-

jökbe vették, hogy a kétszerkettő: négyen kívül és felül más igazság nincs; s azok, akik a történet filozófia vessző-paripájára kapva, az universum Génuszát elismerni nem akarják s ha szemük elé kerül, csak úgy lóhátról beszélnek róla. Mert hát az universeum semmi más, mint ők maguk, a maguk receptív képzettségükkel. E receptív és telectáló képességek, hogy mennyire korlátolt, mennyire befolyásolható az egyoldalú studiumok által, arról ők hallani sem akarnak, nem hogy tudnának. Így nem csoda, ha különös kedvteléssel hódolnak annak az irányzatnak, amely — bár annyiszor kudarcot vallott már a századok folyamán — ismét és ismét megpróbálkozik lerombolni a keresztyén-ség sarkigazságait, anélkül, hogy más, megfelelő, egyetemesen megnyugtató és kielégítő pozitívumot tudna teremteni, nyújtani s biztosítani az emberiségnek.

Így a mai természettudományi s történelmi, filozófiai s szociálpolitikai alapon álló epigonok bele szerelmeskednek az egykori paganizmus Pán istenébe s annak dicsőítésével nem bírnak eltelni. Az már nem jut eszükbe, hogy Pán isten uralmát már csak az evolúció törvénye sem engedi többé visszajönni; nem engedheti; mert amint a történelmi népek s nemzetek sorsa mutatja, a paganizmus behatása alatti életfolyamatuk feltartóztatlanul a nemzeti sorvadás felé haladt, míg a sorvadás rájuk nézve halállal, a földszínéről való eltörléssel nem végződött. Viszont a paganizmus sorvasztó hatása mellett, az örök fejlődés, az örök evolúció pregnáns jelzőül, párhuzamosan haladt előbb-előbb az emberiség tisztultabb felfogása a létel és élet mély titkainak megismerése, az egyetemes emberiség rendeltetésének határozott, céltudatos betöltése felé. No, már, mikor a paganizmus Pán istenimádása csak sorvadást vonhatott maga után, mikor a mosaismus erős, bosszúálló Jehovája, a fogat-fogért való elvre törekvéssel s a nemzeti, faji exculizivitas ad abszurdum vitélével csak desolációra vezetett, mikor — mondom — az így csődöt mondott vallásos világnézeteket, az evolúció fenséges törvénye szerint — nevezzük most csak így — fölváltja egy, az egyetemes emberiséget egészében felölelő a pusztán érzéki határokon felül-emelő, a legnemesebb subjectív hajlamokat s indulatokat teljesen kielégítő, a fenségességig tiszta hatásánál fogva az emberiség legalacsonyabb fokán álló rétegére nevelő erővel bíró vallásos világnézet, hát akkor csakugyan vad elbizakodottság kell ahhoz, mikor a mai nagy-

¹ Felolvasatott a debreceni ref. egyházmegyei lelkesek értekezletén.

hangú természet és sociál-filozófok azt akarják bebeszélni az emberekbe, hogy : jobb s tökéle-
tesebb állapotok fognak lenni, ha vissza térünk
a Pán-isten uralma alá.

Pedig — higye el nekem mindenki —
végcélja ez valamennyi destructív irányban író,
szónokló és cselekvő tudósnak, művésznak,
politikusnak s tudom is én mi minden szenzá-
ciókat hajszoló viveur-öknek. Ez azoknak az
uraknak is, akik a protestáns liberálizmus kér-
dését nálunk fölszínre hurcoltatták.

A már mondottakat el kellett mondanom,
hogy rátérhessek tulajdonképpen tárgyamra,
hogy szólhassak pár szót a protestáns liberáliz-
musról. Jelzem, hogy egyedül és kizárólag a
magam egyszerű véleményét akarom tolmá-
csolni. Sokkal liberálisabbnak érzem és tudom
magamat, semhogy egyéni véleményemet bár-
kire is ráerőszakolni óhajtanám. Éppen nem
akarom, nem is tudnám követni azoknak a ki-
kiáltott liberálisoknak a példáját, akik zsar-
nokabbak az orosz cárnál, mert a tőlük eltérő
gondolkodásaikat szeretnék örökre elnémí-
ani. Ki fog tűnni a következőkből, hogy én részem-
ről egyénileg nem bánom, ha tüdejüket ki-
beszéljük is a maguk perverz igazságaik hírde-
tésében ; csak egyet kötök ki : tegyék, csele-
kedjék ezt ott, ahol nem feszélyezheti őket a
mi keresztyén álláspontunkat határoló terre-
num.

Protestáns liberálizmusról lévén szó, előbb
azt hiszem, jó lesz nagyjából megmondani :
mit értünk voltaképpen liberálizmus alatt ?
A felelet egyszerű : teljes vélemény- és lelki-
ismereti szabadságot. Azaz : szabad kinek-kinek
mindenféle égi és földi dolgokról úgy véle-
kedni, ahogy akar, ahogy ismeretbeli felfogása
szerint képes és a vélekedését leírhatja, ki-
beszélheti, hirdetheti úgy és akként, ahogy és
amiként lelkiismerete megengedi, jónak látja.
E tekintetben Pál apostollal tartunk, ki sze-
rint : a lélek mindeneket vizsgál, még az Isten-
nek mélységeit is.

Ne vádoljon hát senki, mert alaposan méltán
nem vádolhat senki bennünket, hogy tü-
relmetlenek vagyunk ; óh nem, mi eltűrjük.
— ha lelkünk mélyén megbotránkozunk is —
eltűrjük még azt is, ha valaki Voltaire-rel
dacos göggel azt kiabálja : *Lacrasai l'infame !*
S ha azt hirdeti is orbi et urbi, ugyancsak ő
vele : azt mondják 12 apostol alapította a
keresztyén egyházat ; szeretném megmutatni,
hogy egy elég annak lerombolására. Eltűrjük
bárkinek, ha lelkiismerete ráviszi, hogy ilyen

elveket hirdessen. Eltűrjük, mert tudjuk hogy
kiki magának áll vagy esik. Eltűrjük, mert
tudjuk, hogy bár szerette volna Voltaire is
megmutatni a világnak, hogy egymaga képes
lerombolni a keresztyénséget, még sem birta,
nem tudta megcselekedni ; de nem még a XVIII.
század összefogott összes szabadgondolkozói
sem, akik közül — valószínűen — nem egy só-
hajtott föl halálos ágyán a Julián császár féle
sóhajjal : *Győztél Galileai !*

Ezen az állásponton lévén, nem bánjuk
mi azt sem, ha valaki tövirül-hegyire, Alfától-
Omegáig átkutatja, átvizsgálja, meg- és lekri-
tizálja szent könyvünket is és kimondja a maga
szerzette meggyőződését felőle, hogy : az egy
ellenmondásokkal tele gyarló emberi mű. El-
tűrjük ezt is, mert tudjuk, hogy : *opinionem
hominum delendat etse dies ;* eltűrjük, mert
minket azért senki meg nem ingat abbéli meg-
győződésünkben, hogy az evangéliom Istennek
hatalma minden hívőnek üdvösségére.

Sőt eltűrjük azt is, ha akárki a maga lelki-
ismeretének meggyőződése szerint, jónak látja
szétrombolni az Úr Jézus dicsőséges alakját
körülfogó isteni nymbuszt és őt csak egy kiváló
embernek, egy üstökös-szerű csodás alaknak
minősíti ; sőt azt is, ha minden teljes hitelre
mélió adat ellenére azt állítja, hogy még csak
nem is élt valójában, csak egynéhány galileabeli
fantázia, vagy a messiási jövedöléseknek testet
adni akaró jámbor lélek léptette föl a világ-
történelem szinpadára ; eltűrünk minden, az ő
dicsőséges életének egyes fázisait megcáfoló
hangzatos szöveget, persiflage-t. Mindezt eltür-
jük, mert tudjuk, mert legbensőbb meggyőző-
désünk, hogy őt égi trónjáról semminemű földi
vagy pokoli hatalom le nem taszíthatja s mert
mi úgy vagyunk meggyőződve, hogy : nincsen
senkiben másban idvesség, nem is adatott ég
alatt emberek között más név, mely által
kellene nekünk megtartatnunk, hanem csak az
Ő neve.

De végre még azt is eltűrjük, ha — amint
akadnak — százan és ezereken bizonyítgatják,
hirdetik világszerte, hogy : nem volt, nincs és
nem is lesz Isten soha, hanem csak természet és
vaksors van. Hát hirdessék, hát higgyék ; nem
bánjuk ; legyen az ő meggyőződésük az övék.
Mert az ő gyarló meggyőződésük csak nem
fogja soha megdönthetni azt a valóságot, hogy
a világot, a természetet teremteni kellett, fen-
tartani, igazgatni kell és hogy az Istenként
dicsőített természet erői — még a természettu-
dósok bizonyossága szerint is — törvényszerűen

működnek; oly törvényszerűséggel, amely vég-elemzésben korántsem vak véletlenségnek a szüleménye, hanem ugyan ám mély bölcseségnek a produktuma. Mért ne túrnénk el az efféle aberrált elveket is Istent illetőleg; azért ő is csak volt, van és lesz mindörökké és ha egyébkor nem is, a Titanic megrendítő katasztrófája közepette mégis csak az ő zsámolyához száll föl a buzgó zsolozsma: „Te hozzád Uram közel!”

Lám, mennyi mindent eltűrünk mi a liberális égisze alatt. Mert hát végre is mi igazán liberálisak vagyunk és ezt a mi Mesterünknek s az Ő általa belénk adott Léleknek köszönhetjük s annak az Atyának, aki minket szabadságra hívott az Úr Jézusban s aki minket meg is erősít, hogy alá ne adjuk magunkat ismét a szolgaság igájának.

F. Varga Lajos.

(Vége következik.)

Megnyitó beszéd

a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség vallásos estélyén.*

Mélyen tisztelt közönség!

Szokatlan helyen gyűltünk össze és szokatlan jelenségnek vagyunk tanúi. Itt, a nagyerdő lombos fái között messze földről érkezett diákok táboroznak, szellős sátrak alatt. Úgy tetszik nekünk, mintha látásokat látnánk és álmokat álmodoznánk. Mintha varázslat történnék velünk és visszaálmodnánk magunkat az ezer esztendővel ezelőtti időre.

Talán éppen itt tanyáztak, ugyancsak szellős sátrak alatt honszerző őseink. Elnémult már a táltosok buzgó éneke, elhangzott a máglyára hurcolt fehér lovak nyerítése s kialudt a keremet tüze. Új ég és új föld tárult fel az Európa homlokán tomboló hősök előtt. Im a sátrak között az est homályában égő tűz fénye világúik. A tűz körül harcedzett alakok gondolatba merülve. Látszik rajtuk, minden egyen-egyen, hogy a költő (Tompa) szerint:

„Fejét mélyen kezébe hajtva,
Imába olvad szíve, ajka.
Az Úr előtt lelkét kitölti
S megtisztúl, szentül, ami földi“.

Most megy végbe a honszerző hősök belsejében a nagy átalakulás, az újjászületés a Krisztusban és a Krisztus által. A tértítő keresztyén pap felmagasztosulva beszél nekik arról, *aki lett* az emberiségnek út, élet és igazság. Aztán felhangzik a sátoztáborban az ének: „Te deum laudamus“

„Téged, Úristen! mi keresztyének
Dicsérünk és áldunk,
Atya, Fiú, Szentléleknek vallunk“.

* Tartatott Debrecenben a nagyerdei sátoztáborban 1912 július 3-án.

Majd a hittértítő pap után lassan mormolják a megtért hívek a hitvallást: „Hiszek egy Istenben, mindenható atyában, mennynek és földnek teremtőjében; és a Jézus Krisztusban, ő egyszülött fiában, mi Urunkban!“

Ez a kép elevenedik meg lelki szemeink előtt most, mikor itt sátrak alatt látjuk táborozni a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség tagjait és amikor az ő ajkukon is fölhangzik az est homályában, az erdő csendjében, Isten ege alatt az ének, az imádság, az Istenige; amikor ahhoz a forráshoz járulnak, melyből aki iszik, soha meg nem szomjúhozik. E forrásban akarnak ők is átalakulni, újjászületni s akarnak másokat is odavinni az újjászületés fürdőjéhez, az örök élethez, örök boldogsághoz.

Aztán egy másik, egy bibliai kép is tárul fel lelki szemeink előtt. A pusztában látjuk bújdosni és sátorok alatt élni az izraelitákat. Éhségük csillapítására csodálatosan tápláló manna hull alá az égből. Im, a nagy magyar alföldi pusztán, a beláthatatlan, délibábos rónaságon ütötték fel sátraikat a diákszövetség tagjai is és itt égi mannával táplálják lelküket s hozzák, kínálják, adják nekünk is, ennek a város népének is a tápláló égi mannat, az idvesség evangéliumát, azt a legfelségesebb örömhírt, hogy a Krisztus lett nekünk Istentől bölcsességünk, igazságunkká, szentségünk és váltságunkká! Hozzák ide s itt olvassák és tanulmányozzák az evangélium könyvét a bibliát; olvassák és tanulmányozzák itt, ebben a városban, melynek papjai közt kiváló bibliafordítókat találunk: *Méliusz Pétert, Félégyházi Tamást, Komáromi Csipkés Györgyöt*.

Komáromi Csipkés egyik művében, melyben Debrecen a sok tövisek közt lévő *liliom*-nak nevezi, az előszót így írja alá: „az én felséges uramnak, a császárok császáranak, a királyok királyának, a fejedelmek fejedelmének, az urak urának, az Istenember Jézus Krisztusnak élő tagja, hű szolgája Komáromi Csipkés György“. Mily gyönyörű vallomás! Élő tag, hű szolga! Ez akar lenni az ide gyülekezett ifjú sereg is. Ezzé akarja tenni a jövő Magyarországot. Átgyúrni, átteremteni a szíveket, a lelkeket az evangéliummal, Isten igéjével.

Debrecen egyik régi, nagynevű papja, *Köleséri Sámuel*, ezt a címet adta prédikációs könyvének: *Arany alma*. Mi ez az arany alma? Nem más, mint az evangélium, az Isten igéje. A Példabeszédek könyve u. i. azt mondja egy helyen (25. r. 11. v.): „Mint az aranyalma ezüst tányéron, olyan a helyén mondott ige“. Ezt a szép, ezt a kedves, ezt a jóízű arany almát élvezik s hozzák és kínálják az evang. ker. diákszövetség tagjai. Ők maguk, mint láthatjuk, teljes egyszerűségben, apostoli szegénységben táboroznak itt, de amit lelküknek adnak, amit élveznek, amit nyújtanak, az gazdag királyi, isteni eledel: arany alma ezüst tányéron, az örökéletet adó istenige a biblia ragyogó lapjain. Annak a bibliának a lapjain, amely hajdan olyan édes, olyan mindennapi tápláléka volt a mi istenes őseinknek s amely bibliát Debrecen egyik hírneves főbírája, *Domokos Márton*, amint azt róla *Halvani István* följegyezte, életében 30-szor olvasott át. Ime a ragyogó példa Debrecen népe előtt!

Aztán ott a másik. Debrecen városa, hogy a hívek olvashassák Komáromi Csipkés György bib-

liáját, ezelőtt 160 esztendővel képes volt annak messze, külföldön való kinyomatásáért 33,469 forintot, abban az időben óriási értékű pénzt, áldozni.

S mikor a Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség tagjai a biblia tanulmányozására, a társadalom evangelizálására szánják rá magukat, nemcsak lelküket boldogítják, hanem a legszentebb és a legidvességesebb munkát végzik. Azt végzik különösen ma. Nem kell bizonyítanom, hogy társadalmunk mennyire beteg. Ezer sebből vérzik szegény Magyarország. Szinte most is elmondhatjuk, amivel Ráday kezdte hajdan Rákóczi híres exclamatióját: „Reerudescunt inelytae gentis Hungarae vulnera”. Kiújulnak a nemes magyar nép sebei. Meggyengült az élő hit, a boldog reménykedés, az édes bizodalom, a belső lelki megnyugvás. Hitelenség, szeretetlenség, civódás mindenfelé. Kétkedés, tagadás, fegyelmetlenség, forrongás, lázadás a törvény, az erkölesi világ, a jogrend s az emberi és isteni tekintély ellen. Vulkanokon járunk és élünk s nem tudjuk, mikor törnek ki. Az emberi indulatok és szenvedélyek hihetetlen módon tombolnak. Bizony az apostollal kiálthatunk fel: „Óh, én nyomorútt ember, kicsoda szabadít meg engem a halálnak testéből!”

Kicsoda? Nézzünk csak az égre! Ott látjuk, mint egykor *Nagy Konstantin* Krisztus vértől ázott keresztjét s rajta e fölirást: „En toutó niká”. E jelben győzől! Igen, e jelben gyűzőnk. Vissza tehát a bibliához, az evangéliumhoz, a Krisztushoz! A világ megváltozhatik, az emberek átalakulhatnak, de a Jézus Krisztus tegnap és ma ugyanaz és mindörökké ugyanaz leszen. Az ég és föld elmúlnak, de az ő beszédei soha el nem múlnak.

Az első keresztények ezzel a szóval üdvözölték egymást: Maran atha! Jövel Uram!

Jövel Uram Jézus! Ezzel a szóval üdvözölöm én is a Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség nevében és megbízásából a mélyen tisztelt közönséget s ezzel nyitom meg a mai vallásos estélyt.

S. Szabó József.

Levél a szerkesztőhöz.

(A közös kereszténység gyakorlatban).

Nagytisztelű Szerkesztő Úr!

Mindenekelőtt bocsánatot kérek, hogy soraimmal háborgatom a nagytisztelű urat, de kénytelen vagyok a mi kis egyházközségünkben megtörtént eseményeket e lapok útján nyilvánosságra hozni, részint azért, mert vidékünkön mindenki fel van háborodva a megtörténtek felett, másrészt, hogy mi reformátusok ezen is okúlva, találjuk meg azt a módot, mellyel ez erőszakoskodását a katholicizmusnak megakadályozzuk.

Egyházközségünkben lakik már régi időktől kezdve a Fogarassy-család, kik mint jó reformátusok, reá is szolgáltak arra, hogy őket az egyháztagok szeressék és becsüljék. De valamint sok családon, úgy ezen is beteljesedett, hogy az unokák nem becsülik meg már őseik hitét. Fogarassy Zsigmond, aki június 29-én elhunyt életének 65-ik évében, még azok közzé tartozott, akiket nem lehet egykönnyen rá-

birni arra, hogy vallását megtagadja, pedig feleségének, — aki valamikor református nő volt, — (jelenleg róm. kath.) 33 éven keresztül az volt minden törekvése, hogy férjét katolikussá tegye. És hogy ezt könnyebben megtehesse, leányait, — akik vakbuzgó pápisták, — arra tanította, hogy szintén egy céljuk legyen: az apa áttérítése. Nem sikerült, egészen a halálos ágyig.

Június 22-én Fogarassy Zsigmond agoniába esett, elvesztvén teljesen beszélő képességét. A családtagok már látták, hogy ő meghal, mint református s hogy ez valahogy meg ne történjen, egy igazán csúnya dologhoz folyamodtak. 25-én este elhivatták a nevetlenfalui plébánost s megkérték, térítse át a haldokló apát pápistának. Ezt a kérést, illetve ennek teljesítését a nevetlenfalui plébános nem teljesítette, tudva azt, hogy a haldokló már nincs abban az állapotban, hogy szólni tudjon, vagy éppen személyesen jelentkezzék a református lelkésznel. Még tanú sem volt jelen a háznál. A plébános hazament, de jött egy másik, Köncs László kökönyösi plébános, akiért lóhátas küldönc ment, nehogy későn jöjjön a haldoklóhoz. Ez a plébános pedig megtette azt, amit egy órával előbb kollegája megtagadott. Elvégezte a különböző ceremóniákat a haldoklón s áttértnek nyilvánította az aktus végeztével.

Hogy micsoda kínokat okozott a haldoklónak ez a Köncs plébános, ki a megmondhatója, de bizonyítja az, hogy csakugyan ellene volt a haldokló az erőszakos kath. szertartásnak, minden erejét összeszedte és kezével tett tiltakozó mozdulatokat és eltaszította magától a plébánost. És a haldoklónak eme tiltakozása nem volt elég úgy látszik, eme lelkiismeretlen plébánosnak, ő vakbuzgóságában nem engedte, hogy nyugodtan haljon meg az, aki mindvégig megtartotta ősi hitét. A temetés július 1-én volt róm. kath. szertartás szerint.

Nagytisztelű uram! Én e cselekedetért kérdőre vontam a plébánost, szemére vettem, hogy már ennyire vagyunk a XX-ik században, a haldoklót sem kímélik a katolikus papok, csak hogy katolikussá tehessék a reformátust. Figyelmeztettem, hogy Fogarassy úgy is csak református maradt, mért soha nem jelentkezett a református lelkésznel áttérés végett, most pedig már eszméletlen volt, tanú sem volt jelen, hogy tehet még is ilyet, hogy őt katolikusnak tekintik, azt beszélte, hogy Fogarassy áttért. A tárgyalás folyamán arra is figyelmeztettem, hogy én őt emiatt, mint határozottan lelkiismeretlen katholicizálás miatt feljelentem és nemcsak egyházi, de világi lapokban is pellengére állítom. Látva, hogy velem nem boldogul, hogy ez határozott szándékom, megakart vesztegetni, felajánlott száz koronát, csak ne hozzam nyilvánosságra azt, amit már úgy is sokan tudnak. Én a felajánlott összeget nem fogadtam el, hanem igenis nagytisztelű Biky Ferenc esperes úrnak személyesen jelentést tettem és most a nagytisztelű Szerkesztő urat kérem, méltóztassék lapjában a leírt dolgot a református lelkészek elé tárni. Köncs plébános nem elégedett meg a fent leírottakkal, hanem még azt is megtette: a Fogarassy Zsigmond édesapjának és nagyapjának csontjait is beszentelte a koporsójukra pedig kereszt van szegezve, pedig ők református szertartás szerint voltak eltemetve. E három református férfiút, mint katholi-

kusokat akarták egy közös sírboltba elhelyezni, de a sírbolt éppen a temetés napján összeomlott. A három koporsó pedig a virágházban van elhelyezve bizonytalan időközönként.

Magamat a nagytiszteletű Szerkesztő úr szíves jóindulatába ajánlva, vagyok kiváló tisztelettel
Csepe, 1912. évi július hó 2-án.

Siposs Imre,
reform. s. lelkész.

Csák Emil
1865—1912.

Szerette a természetet... és most a természet, hű fiát anyai keblére ölelte. Isten kezét látta virágban, fában... és az isteni kéz magasságból lehajlott érte, hogy — hitünk szerint — amaz atyai hajlékba emelje: a virágok sírhalmára borultak, a fák beárnyékolták június 17-én... az élete delén halálba roppant Csák Éde sírhantját.

A szívnek embere volt. Nem a mai önző, anyagi világba való. Szívébe, mint gyújtópontba futottak össze a szeretetnek sugárai. Akit megszeretett, az szeretve volt, önzés nélkül, érdek nélkül. Az embert, az emberért szerette. S ha bármily gyöngéi lettek volna is, a szívéből kisugárzó szeretetnek fénye, az árnyfoltokat elhomályosította. Szeretetre gyűlékony szíve sokat esalódott. Sokszor hamvasztották ki lángjait önző, rideg és hideg emberek. De soha nem „tanult”. A kialudt lángok helyett mindig újakat gyújtott benne az a magasztos érzés, mely egyedüli kormányzója volt: a szeretet. Idealista volt. Ideáljait sokszor érte romboló fegyver s ha egy-egy szétomlott, újakat nevelt eszményekben gazdag lelke talajából.

Sokan nem értették. Sokan félreértették. De aki csak egy atomnyi szeretettel, egy porszemnyi idealizmussal közeledett felé, annak a lelke vele összedobbant, a szíve a szívével összedobbant.

Csodás sejtelemmel érezte a halál közeledését. Anyósa sírhalmára kevéssel az ő sírjának kinyílt előtt virágokat vitt feleségével. Betegen, fáradtan. Ráborult a fejére s a temető csöndjében könnyek között zokogta:

— Ládd, hoztam virágokat, amiket te annyira szeretted, én is hozzád jövök nem sokára... pihenni... és akkor lesz csak a te leányod igazi árva, igazi elhagyott...

Halála napját megelőző alkonyatkor ezekkel a szavakkal tért halálos ágyába, örök nyugalomra:
— Este van, este van, ki-ki nyugalomba, ki a földi, ki a síri pihenésbe... rám a sír vár. Nyugodtan megyek.

És bizonyára nyugodtan távozott... Ellenségeivel megbékült. Megbocsátott. Bocsánatot nyert.

Kertjének fát — édes gyermekeit, — melyeket ő plántált, ő öntözött, megnyesegette.

— Utoljára teszem...

És mikor készen volt, jött a halál. Boldog mosollyal szenderült a hideg karokba, a hitves meleg karjaiból...

A református kovácsházai harangok szava bánatosan zendült meg: a predikátort siratta.

Az özvegy könnye árja, — melynek zsilipjei a halálsejtelmekkel foglalkozó előtt zárva voltak, — megindult. Áztatva a boldogan mosolygó, hidegülő arcot.

És a jó szívek, az ő nyájából, kik megértették, kik lelke gazdagságát, szíve melegségét ismerték, a fájdalomban összedobbantak a pásztor hült porai felett.

Elült az egyenetlenkedés, a békételenség vészesen rikácsoló madara, hogy helyet adjon az olajágot hozó békegalambnak, a kálvinista torony ormán, legalább addig, míg a temetőbe indult pásztor koporsója megpihen az ívek alatt.

Fájdalom... csak addig...

Nagy Károly és Bereczky László makói lelkészek temették el a szolgatársat, ki a szeretetben nagy volt közöttünk.

Temetésén a lelkipásztorok közül kevesen vettek részt. Akadályok merültek fel. És neki az is volt a rendeltetése, hogy a vidámságban voltak osztálytársai sokan, a fájdalomban nem. Nem szeretett bánatot osztani senkivel. Talán halálában is az fájt neki legjobban, hogy akiket szeret, megszorítja.

— Ki fogja gondozni az én fáimat, virágaimat?

Ezt az aggodással tett kérdését bizonyára kiterjesztette barátaira is, lelkében.

— Ki fog minket vidámitani az élet ezerféle bajaiban? Fáidat, virágaidat kegyeletes, gondos kezek ápolni fogják. A szellő egy-egy elkapott virágszirmot kertedből sírodra röpit. Megérzed-e virágaid bűbajos illatát? Megérted-e a Téged értő, lelkeddel érző, szíveddel dobbanó barátok utánad szálló, sírod felett megpihenve átsuhanó sóhajaiból, hogy poraidban is szeretünk, hogy szívünkben, lelkünkben egy rész a Tied?... Tudod-e, hogy nem csak a temetéseden volt ott egy nagy sereg — lélekben — búcsút venni poraidtól, hanem ott leszünk Veled szívünk utolsó dobbanásáig, mert emléked velünk lesz?...

Boldogult Barátunk! Könnyező özvegyed nem „igazi árva”, nem „igazi elhagyott”. Akit szeretted melegeivel fiaddá neveltél, gyermekeddé fogadtál, vele van. És... az ő — Téged sirató — könnyeivel összefolynak a mi könnyeink is. Szeretünk, — hogy Téged szeressünk, — körülveszi őt. A református kovácsházai temetőben nemesak megtört özvegyednek: nekünk is van sírunk...

Boldog mosollyal szállottál a halál révébe... úgy ébredj ama nagy napon. Aludjál békén. Isten veled!...

Nádházy Bertalan.

A diákgyűlések.

Lapunk legközelebbi számában részletesen számoltunk a magyar evangéliumi keresztyén diákszövetség nagyerdei diákgyűléseiről; ezúttal a diákgyűlések befejezéséről s hatásairól óhajtunk pár szót ejteni.

Elsőben is azt jegyezzük meg, hogy a programban közölt előadásokon kívül még más előadások is voltak a konferencia keretében. Így pl. megemlítjük dr. Kovács István szatmári lelkész, dr. K. Tompa

Arthur szilágysági földbirtokos, Webster és Campbell budapesti skót missiói lelkészek előadásait. Ezenkívül felbuzdulva a július 3-iki nyilvános vallásos összejövetel szép sikerein, vasárnap, 7-én, d. u. 5 órakor is rendezett az ifjúság a nagyközönség részére, ott künn, a nagyerdei sátorában egy hasonló ünnepélyt. Ennek a programja bevezető és befejező ének és imán kívül az volt, hogy Máté ev. VI. 33. alapján hárman tartottak beszédet, ú. m. Takaró Géza Budapest—kőbányai lelkész beszélt az Isten országáról, Nyáry Pál pécsi lelkész beszélt az Isten országának mindenek előtt való kereséséről s végül Megyeresy Béla ifj. egy. titkár az Isten országának az eredményeiről. A három kedves, szép beszédet szóló-ének-számok választották el egymástól.

Meg kell még említenünk, hogy míg program szerint július 7-én vasárnap délelőtt az itteni evangélikus templomban báró Podmaniczky Pál felsőszelii ev. lelkész predikált, ugyanabban az időben, a Kossuth-utcai templomban Viktor János, a diák-szövetség lelkes titkára tartott beszédet s mintegy beszámolót azokról az eredményekről, amelyeket a konferencia elért, s amelyeknek gazdag áldásaival az ifjak Debrecenből eltávoztak.

* * *

Az „apostolok oszlása“ már vasárnap megkezdődött. Egy sportkedvelő, bátor csapat, — mintegy 25 diák, — vasárnap este, a nap fáradalmait elfelejtve, neki vágott a Nagyhortobágnak, hogy ők, — úgymond, — másnap reggel meg akarják látni a nap felköltét künn a Hortobágyon! Majd onnan mennek aztán haza, a nagy vakációra.

Általában mindannyian kedves emlékekkel távoznak Debrecenből. A közönség szívesen fogadta a vendég ifjakat; előadásai iránt állandóan érdeklődtek s nemcsak a nagyközönség számára rendezett ünnepélyeket, de különösen a délutáni konferencia-előadásokat egész sereg hallgatóság látogatta. Lelkészek, tanárok, családokkal együtt állandóan megjelentek az ifjak körében. Sőt még vidéki vendégek is érkeztek. Az ifjúság jó barátai: Andrássy Kálmán, lic. Rácz Kálmán, Kájel Endre, Koczogh András, Zimmermann Gyula, Bélteky Lajos, Soltész Elemér, Kerekes András, stb.

Csak egy helyről volt kevés, feltűnően kevés az érdeklődés. A remanens diákság (vannak pedig itt vagy 25—30-an) s ehogy sem akart barátkozni az idegenből jött bajtársakkal. Különös tünet. Hiszen ő náluk még valami nagy elvi differenciák nem állhatják útját a személyes barátkozásnak; s szeretnők remélni azt is, hogy nem indolencia, vagy megtévesztő, a hivatás szeretetében meglankasztó külső befolyás tartotta vissza a debreceni akadémia itt lakó remanens diákságát.

* * *

Igen érdekes fényképfelvételek is készültek a diáktáborról. Egyik a 16 × 14 méteres fősátort, másik a lakósátrakat, konyhasátrat, a footballjátszókat, s kútnál való reggeli mosakodást, az ebédet a fák alatt, meg az egész társaság csoportképét mutatja be. Bizonyára kedves emlékei lesznek ezek a debreceni nagygyűlésnek, melyről örömmel zárhatjuk így a tudósítást, hogy az eddigiek között a legnépesebb, legintenzívebb, legértelmesebb s legkedélyesebb is volt.

Krónika.

Az ifjúság erkölcsös nevelése érdekében egy liga alakult Párisban. A romlottságáról híres, modern Babilonban. Az a rettenetes vallás és erkölcs nélküli irányzat, amely immár bőséges gyümölcsöket termelt Franciaország számára, kezdi kiváltani az ellenhatást az emberek lelkében. Erőtéljes megnyilatkozása ennek az a vallomás, melyet az új liga elnöke tett. Így szólt:

„Szinte hihetetlen, hogy a mai ifjúság mennyire el van hanyagolva az erkölcsös nevelés dolgában. A fiúk és leányok egyaránt a legkönnyebb szerrel hozzájutnak a szennyirodalom különféle termékeihez és olyan szenvedéllyel olvassák ezeket a munkákat, ami ezelőtt példátlanul tetszett volna. Mindkét nembeli fiatalság mohón habzsolja az életnek amaz örömeit, amelyek későbbi évekre vannak föntartva. Ily körülmények között nem csoda, ha a fiatal emberek hamarosan koraérett férfiakká változnak át, akik egészségüket könnyelműen elpocsékolják, a leányok pedig túlságosan korán tapasztalnak meg mindent és nagyon esetben a kokottok benyomását keltik a szemlélőben. Ez magyarázza meg azt is, hogy a franciákat a külföldön általában frivol népnek tartják, amelynek csupán a könnyelműségre van hajlama. Szükséges tehát, hogy a fiatalság nevelésében az eddigi szabad irányt megfelelő korlátok közé szorítsuk, különösen kívánatos pedig a serdülő ifjúságra az eddiginél fokozottabb gondot fordítani. Fiatal leányokat nem volna szabad egyedül fiatalemberek közé bocsátani, mert a mai fiatalság immár alig ösmer különbséget egy jó családból való leány és egy grizett között, innen magyarázható aztán, hogy minden alkalommal a legcinikusabb megjegyzéseket enged meg magának...“

Kemény beszédek ezek. Méltó felettük gondolkozni egy keveset. Könnyedén megállapíthatjuk, hogy a mi fiatalságunk élete is kezd veszedelmesen hasonlítani a párisi mintához. Mint ahogyan sok más egyebet, úgy a társaságos élet könnyed formáit is szívesen veszi át a temperamentumos magyar faj a franciától. Az már más lapra tartozik, hogy a könnyed francia szellemesség finomsága meg van-e a magyar fiatalságban, különösen értve itt a városi fiatalságot.

Lehet, hogy keserű tapasztalatok árán, de a franciák most már rájöttek, hogy az ő fiatalabb generációjuk emlegetett bajain segíteni kell. De hogy a mi társadalmunk mikor fog erre rájönni, azt ki tudná megmondani?

Mi, akik az Isten országa szolgálatában állunk, tudjuk és ismerjük az egyetlen eszközt, amely az ifjak lelki életét megtisztíthatná, s ez nem más, mint a vallás-erkölcsi nevelés. A francia liga, a maga levegőben lógó moráljával aligha fog célt érni. Nekünk pedig tudnunk kell, hogy ebben a tekintetben sem vettett más fundamentum, mint a Jézus...

— És most már, ha ezt a feltétlenül közös álláspontot így meghatároztuk, tisztelettel kérjük mindazoktól, akik még kifogást emelgetnek vagy vállat vonogatnak az ifjúságnak ama határozottan krisztusi fundamentumokon álló, a vallás-erkölcsi életet valóban újjáteremtő belmissiói mozgalmával szemben, mely most itt Debrecenben gyűlésezett: mi hát a véle-

ményük? Az ilyen példák láttára nem érzik a segítség szükségét s a felelősség terhét; hát hogyan akarnak segíteni?!

Sok embernek az a hibája manapság, hogy az elveket szívesen hordja ajkain, de ha az az elv, amit ő is jónak vall, testet ölt: rögtön kész a kifogásokkal. Csakhogy az ilyen kifogás nagyon gyöngé dolog. Tessék a testet öltött igékkel szemben, hasonló testet öltött igéket állítani s így megadni a cáfolatot.

Ne lovagoljunk szavakon. Üdvözljük mindazt, amiből Istennek lelkét látjuk kisugározni. Kedvesebb a glória a novemberi sűrű ködöknél.

Azok, akik örökké kifogásolnak, a párisiakéhoz hasonló bajokon soha sem fognak segíteni.

(is.)

TANÜGY.

A debreceni református bölcsészeti akadémia. A debreceni református főiskolán az 1908. évben alakult meg a bölcsészeti kar. Az eltelt négy év alatt élte át a kezdet minden nehézségeit, de úgy az új tanszékek, mint a hallgatók egyre szaporodó száma, valamint most végzett első hallgatói által felmutatott szép eredmények igazolták a kulturális életünkben oly nagy hivatás előtt álló intézet letkéességét. A bölcsészeti akadémian, mint az elmúlt évben, a következő öt szakcsoportból tartanak a tanárképzés szabályainak megfelelő előadásokat: 1. magyarul; 2. magyar-német; 3. latin-német; 4. görög-latin nyelv és irodalom, valamint 5. latin philologia és történelem. Bármelyik szakcsoporthoz választható harmadik tárgy gyanánt a philosophia. A nyilvános előadásokon kívül a hallgatók szemináriumi oktatásban is részesülnek. Minden szaktárgyból, eltekintve a főiskoali nagykönyvtártól, jól felszerelt, modern könyvtár, illetve gyűjtemény áll a hallgatók rendelkezésére. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 115.148—1903. és 20.259—1910. sz. rendelete szerint — addig is, amíg a főiskola egyetemmé alakul át, — a philosophiai kar hallgatói ugyanazon feltételek alatt bocsáttatnak középiskolai tanárvizsgálatra, mint a magyar egyetemek hallgatói. A beiratkozások szeptember hó 8-áig egyszerű jelentkezéssel, szeptember 16-áig az igazgató, kivételes igazolt esetekben október 12-ig a református püspöki hivatal engedélye alapján történhetnek. Azon hallgatók, akik a megelőző évben katonai szolgálatot teljesítettek, október hó 8-áig is akadálytalanul fölvehetők. Évi tandíj 60 korona, református vallású hallgatók részére 30 korona. Beiratási díj 6 korona. A hallgatók $\frac{1}{4}$ része megfelelő bizonyítvány, vagy előmenetel alapján, $\frac{1}{4}$ tandíj-kedvezményt kap (félévénként 7 korona 50 fillér). Részesülhetnek továbbá bentlakási és tápintézeti kedvezményekben, mely utóbbiakból a bölcsészethallgatók rendelkezésére áll: öt ingyenes, négy 60 koronás, négy 120 koronás, tíz 160 koronás és több 240 koronás hely. Ezekon kívül a főiskola alapítványai és ösztöndíjaiban, a főiskolában képviselt intézetek sorrendje, a hallgatók arányszáma és előmenetele szerint a bölcsészethallgatók is részesülnek. A kedvezményekért augusztus 20-áig rövid folyamodást

kell beadni és pedig: egyet az akadémiai igazgatóhoz (a bentlakásért) és egyet az akadémiai tanácshoz intézve (a tandíj elengedésért, a tápintézeti és egyéb jótéteményekért). Az összes folyamodványok azonban érettségi bizonyítvány másolattal, keresztelő-levéllal, szegénységi bizonyítvánnyal stb. felszerelve, a bölcsészeti kar dékánjához adandók be, kinél a felvételre is jelentkezni kell.

Az őszi lelkészképesítési vizsgák a debreceni kollégiumban. Az egyházkerületi elnökség most lüzte ki a szeptemberi I. és II. lelkészképesítő vizsgák határidejét. E szerint az I. képesítő (kápláni) vizsgák szept. 10. és következő, a II. képesítő (lelkészi) vizsgák pedig szeptember 17. és következő napjain tartatnak meg. Mindkét vizsgálatra menőknek jelentkezniök kell, úgy a theol. dékáni, mint a püspöki hivatalban szept. 9., illetve 16. napjain, okmányokkal s a vizsgadíjakkal. Írásbeli dolgozatok beadási határideje az I. vizsgára menőknel aug. 1., a II. vizsgára menőknel aug. 15.

A földrajztudósok gyűlése Debrecenben. A Magyar Földrajzi-Társaság ez évben Debrecenben tartja a VI. vándor-gyűlést; a város vezetősége, élén Domahidy Elemér főispánnal már jó eleve mindent megtesz arra nézve, hogy a városunkba érkező európai híru tudósokat méltón fogadja. Teleky Pál gróf, a Magyar Földrajzi Társaság agilis főtítkára a napokban személyesen is városunkban járt, hogy a vándor-gyűlés ügyét a város vezetőségével személyesen megbeszélje. A 30—40 földrajzi tudós Lóczy Lajos dr. vezetése alatt folyó évi szeptember 21-én érkezik Debrecenbe; szeptember 22-én, d. e. diszgyűlés a városházán, hol szakelőadások lesznek: Freitz Péter dr. a Hortobágy agrogeológiai viszonyairól, Ecsedi István dr. a Hortobágy hasznosításának kérdéséről értekeznek, míg Pröhle Vilmos dr. keleti útjairól tart előadást. Ezekon kívül Havas Rezső dr. kir. tanácsos és Mileker Rezső dr. szerepelnek még előadásaikkal. A tudós társaság 23-án a Hortobágyra rándul ki, hol Ecsedi István dr. tanár kalauzolja a vendégeket.

Középiskolai tanárok gyűlése. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület folyó hó 3-án kezdte meg 2 napos 46. közgyűlését; kimondván, hogy a politikai helyzetre tekintet nélkül kizárólag tanügyi, a tanárságot s tanuló ifjúságot érdeklő kérdések fognak tárgyalatni. Négyessy László elnök szép beszéddel nyitotta meg az első nap gyűlését, kifejezve, hogy a magyar tanárság hivatása nemes és szép voltának teljes tudatában végzi munkáját, épen ezért fizetésének rendezése sohasem öncél, hanem eszköz, mely munkájának odaadó teljesítésére képesíti. Hangsúlyozza a tanterv revízió szükséges voltát, melyről az üdvözlő beszédek elhangzása után dr. Imre Sándor értekezett nagy tanulmányra valló előadásában. — Azután Kemény Ferenc a tanulók önkormányzatáról beszélt nagy tetszéssel. Ugyanaz nap délután szakosztályi gyűlések voltak.

A polgári iskolai tanárok gyűlése folyó hó első napjaiban tartatott Kolozsváron. Különösebb tárgyát képezte a tanácskozásnak az iskolai reformoknak, a tanárok fizetésrendezése kérdésének megvitatása, továbbá a polgári iskolai tanároknak egyetemen leendő képesítése.

A tiszántúli egyházkerület püspökétől.

3978—1912. szám.

Nagytisztelétű Esperes Úr!

Tiszántúli református egyházkerületünk 16—1912. sz. közgyűlési határozatával a tanintézetek képviselőinek — miután megbízatásuk a f. é. aug. 1-én lejár — választását rendelte el.

Választandó a debreceni theologiai, jogi- és bölcsészeti akadémiák, a máramarosszigeti jogakadémia, a debreceni, békési, hajdúböszörményi, hajdúnánási, hódmezővásárhelyi, karcagi, kisújszállási, máramarosszigeti, mezőtúri, szatmárnémetii főgimnáziumok, a debreceni tanítóképző, a debreceni és szatmárnémeti felsőbb leányiskolák, a debreceni, nagyváradai és szatmárnémeti tanítónőképző intézetek részéről az illető tanintézetek rendes férfi tanárainak sorából egy-egy képviselő, valamint az egyházkerület területén levő elemi iskoláknál működő tanítók közül összesen 4 (négy) képviselő.

A szavazást méltóztassék sürgősen elrendelni, az összegyűlt szavazatokat f. é. július 20-ig (huszadikáig) hivatalomhoz betérjeszteni.

Tájékoztató végett ide iktatjuk az eddigi képviselőket:

A tanintézetek volt kerületi képviselői: Debreceni theol. akad.: dr. Erdős József, jogi akadémia: Jászi Viktor, bölcsészeti akadémia: dr. Ferenczy Gyula, főgimnázium: Karai Sándor. Máramarosszigeti jogakadémia: dr. Papp Tibor, főgimnázium: Jakobinyi Péter. Békési főgimnázium: Körber Tivadar. Hajdúböszörményi főgimnázium: Köblös Samu. Hajdúnánási főgimnázium: Nagy Elek. Hódmezővásárhelyi főgimnázium: dr. Imre Lajos. Karcagi főgimnázium: Horváth Ferenc. Kisújszállási főgimnázium: Szeremley Barna. Mezőtúri főgimnázium: Borsos Károly. Szatmári főgimnázium: Bakesy Gergey. Debreceni felső leányisk.: dr. Matolesy László, tanítóképző: Nagy József, tanítónőképző: Nagy Gyula. Nagyváradai tanítónőképző: Böszörményi Géza. Szatmári tanítónőképző: nines r. férfi tanerő, felsőbb leányiskola: Bácskay József.

Elemi iskolák részéről: Dobó Sándor, Simon Károly, Császár Péter, Uray Gyula.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1912 június hó 4.

a püspök helyett:

Kiss Ferenc,

egyh.-ker. főjegyző.

3979—1912. szám.

A gimnáziumok, felsőbb leányiskolák, tanítónőképző intézetek és a máramarosszigeti jogakadémia tekintetes igazgatóságainak.

Az egyházkerületi tanügyi bizottság tagjainak megbízatása lejárt. Tiszántúli egyházkerületünk közgyűlése 18—1912. sz. határozatával a maga részéről az 1917. év végéig terjedő megbízással a tanügyi bizottság tagjait megválasztotta. A gimnáziumok, felsőbb leányiskolák, tanítónőképző intézetek és a máramarosszigeti jogakadémia igazgatótanácsait és tanári testületét felhívta, hogy kebelükből egy-egy

tagot az egyházkerületi tanügyi bizottságba — ugyancsak 1917. végéig terjedő megbízással választanak s a választás eredményét hivatalomhoz f. é. augusztus 1-ig (elsejéig) terjesszék be.

Midőn ez idézett kerületi határozat végrehajtását kérem és jelentéseiket a jelölt időre várom, — tisztelettel vagyok

Debrecen, 1912 július hó 4.

a püspök helyett:

Kiss Ferenc,

egyh.-ker. főjegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.**Gróf Tisza István a korpótlékról.**

(Levél a szerkesztőhöz.)

Geszt, 1912 júl. 9.

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Épen válaszolni akartam azoknak a lelkész uraknak, akik magánlevélben közölték velem a pénzügyminiszter úrnak a lelkészi korpótlékre vonatkozó kijelentése által felidézett aggályait, amidőn b. lapjában ugyanazon aggályok kifejezésére találtam.

Igy állván a dolog, legcélszerűbbnek látom, ha szerkesztő urat kérem fel felvilágosító soraim szíves közzétételére.

A pénzügyminiszter úr azt mondta, hogy *mindazok* a lelkészek korpótlékban fognak részesülni, akik 1600 korona fizetésekiegészítésre *tarthatnak igényt*. Tehát nemcsak azok, akik tényleg fizetésekiegészítésben részesülnek, hanem mindazok, akiknek a törvény 1600 korona minimális fizetést biztosít. Ezek pedig a magasabb qualificatióval bíró összes lelkészek, szemben azokkal a kisebb qualificatióval bíró lelkészekkel, akiknek a törvény csak 800 koronás congruát biztosít.

Világos tehát, hogy a pénzügyminiszter úr kijelentését félreértik azok, akik azt csak a congrua kiegészítésben tényleg részesülő lelkészekre vonatkoztatják, mert — amint ezt illetékes helyről nyert felhatalmazás alapján mondhatom — korpótlékban — tekintet nélkül jelenlegi fizetésükre — az összes, teljes képzettséggel bíró lelkészek, tehát az *összes protestáns lelkészek* fognak részesülni.

Abban a reményben, hogy ezzel a felmerült aggodalmakat sikerül teljesen eloszlatnom, maradok teljes tisztelettel

szerkesztő úr kész szolgálója:

Tisza István.

„Unitárius módra.“ Nyári pihenőm miatt csak most jutott kezemhez e b. Lapok jún. 29-iki száma, amely eléggé kiméletes hangon bár, de mégis megró engem és rosszaló szemrehányással illet azért, mert én nemcsak hogy átengedtem temesvári unitárius atyáinkfiainak istentiszteletük céljára a templomunkat, de „*még tovább is mentem*“. Tudniillik „az unitárius esperessel együtt osztottam az úrvacsorát s végül magam is megúrvacsoráztam *unitárius módra*“. Vádlott teljes beösmérésben van. Így történt szóról-szóra. Elmondhatnám ugyan, hogy az úrvacsorázó kis sereg állandóan az én lelki gondozásom alatt van, hogy a fiatalabbját én konfirmáltam „református módra“, s végül, hogy a temesvári unitáriusoknak (lehetnek vagy negyvenen), másszor is mindig én osztom ki az úrvacsoráját, ami szent asztalunknál, a mi híveink között elvegyülten: de mindezt a dolog elbírálásánál szörnyen mellékesnek tartom s mentésemül nem hozom fel. Mert hiszen, ha a *16-ik századból, Geneve városából* menekült unitáriusok lettek volna is: *akkor is éppen így fogadtam volna őket és éppen így jártam volna el velők szemben*. Még pedig egyenest az én Krisztusom félreérthetetlen parancsolata s lelkem útatisítása szerint. Ezeknél magasabb fórumot eddig én ilyen ügyben nem ösmerek. Az „unitárius mód“-ot illetőleg kívánom még csak az esetleg tájékozatlan olvasók részére ideírni, hogy asztal, kenyér, bor, pohár, terítés, kiállítás és a pohárból való részesülés, stb., stb. szóval *minden látható külsőség* egy és ugyanaz református és unitárius módon egyaránt. Lelkünket pedig és annak hitvallását, érzéseit csak az Isten tudja, annak hitvallását, érzéseit csak az Isten látja. Hogy meri hát akárki csak úgy odavetve bizonyosságképen állítani, hogy „megúrvacsorázott *unitárius módra*?!“ (Nem minden „eretnek szimatolás és hajszolás nélkül“!) Elég szomorú bizony, hogy ilyen dolgokkal és ítélezésekkel kell nekünk foglalkoznunk mi református egyházunkban a Krisztus után való XX-ik században! Kevesebb türelmetlenség és több szeretet! Marosfalu, 1912 júl. 9-ikén. *Szabolcska Mihály*.

Püspökünk nyári pihenője. Főtiszteletű püspök úr, sok nemű, beiktatása óta mondhatni hogy egy percre is meg nem szünő dolgai után most egy kis pihenőt, — jól megérdemelt pihenőt élvez. Július hónapot családja körében, böszörményi tanyáján tölti: fürdőzésre nem lévén szüksége, követi a Horatius jó tanácsát: „*Beatus ille, qui procul negotiis*“. Ez idő alatt Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző helyettesíti a főtiszteletű püspök urat s vezeti helyette a hivatalt is.

Presbiteri gyűlés Debrecenben. A beállott nyári szezon dacára is élénk érdeklődés mellett tartotta meg a debreceni református egyház július 5-iki presbiteri gyűlését. A mindössze 16 pontból álló tárgysorozattal elég rövidesen végzett a presbiterium. A városi tanács átírata alapján átadták a nagytemplomi villamos órát és az ennek fentartására szolgáló Steinfeld-alapot a városnak. — A magyar evangéliumi diákszövetség itt tartott gyűlése támogatására 100 koronát szavazott meg. (Itt említjük meg, hogy az

épen egyidejűleg ülésező városi közgyűlés ugyanerre a célra 200 koronát adományozott.) — Elhatározottat a felsőbb leányiskola III. osztályának szept. 1-től párhuzamosítása s e célból egy helyettes tanerő újabb alkalmazása, 1600 korona javadalommal. — Dienes János rajztanár választása megerősített. — Végül a bérházépítető-bizottság előterjesztésére elfogadták a Magyar Földhitelintézettel 320 ezer kor. kölcsön tárgyában megkötött újabb szerződést.

A tiszántúli református egyházkerület térképe. Hazánk legnagyobb terjedelmű és legtöbb lélekszámmal dicsekedő református egyházkerülete, a mi tiszántúli egyházkerületünk, adminisztratív szempontból már régen szükségét érezte egy könnyen áttekinthető, pontos térképnek. Még b. e. Eröss Lajos püspök lelkében megfogalmazott az az eszme, hogy hozzáértő kezekkel megrajzoltatja egyházkerülete térképét. E nagyfontosságú munka végzésére szerencsés tapintattal városunk rendkívül képzett, sokoldalú tudósa, Zoltai Lajos múzeumőr bízott meg. Zoltai e téren nem volt már egészen kezdő. Ő volt az, aki mint a debreceni öreg kollégium egyik növendéke, már theologus korában, a 80-as években megrajzolta egyszer az egyházkerület térképét. Azóta a református hívek száma megsaporodott, új egyházak keletkeztek s az időközben történt változások új felvételt tettek szükségessé. Zoltai derekasan megfelelt feladatának. Alkotása nem vásári munka, hanem nagy készülttségnek, pontos, lelkiismeretes munkásságának fényes bizonyítéka. Mint egykori theologus, egyháza és vallása iránti buzgó lelkesedése egész melegevel önté el művét s így méltán nyerheti el az elismerés pálmáját mindazoktól, akik az egyházkerület eme közigazgatási térképét használják. A térképen az összes anya- és leányegyházak, több vagy kevesebb lélekszámot számlálók, oly ügyesen vannak feltüntetve, hogy első pillanatra még a laikus is észreveheti a különbséget. Mégis a könnyebb tájékozódás kedvéért az egyházmegyék külön színnel vannak nyomva, ami a térkép csínosságát nem kis mértékben emeli. A mellékelt statisztikai adatok, melyek a hívek, tanítók és lelkészek száma felől tájékoztatnak: rendkívül értékesek s az adatok pontosságáról pedig a revideáló esperesi kar szavatol. A térkép ügyes nyomásért hazánk egyedül hivatásos térképészeti műintézetét, a Magyar Földrajzi Intézetet illeti az elismerés. E minden tekintetben sikerült térkép méltán megérdemli, hogy egy református lelkész parochiájáról, egyetlen egyházi hivatalból se hiányozzék. Zoltai Lajos pedig méltán rászolgált arra, hogy a többi református egyházkerületek is őt kérjék fel hasonló munkára.

Bál Ökörítőn. Fűlsiketítő lármával járta be a napi sajtót az a hír, hogy a rettentő végű ökörítői bál után, most pár évre, hogy a gyász könnyűi elszáradtak, újra bált rendeznek az ökörítői magyarok. És hirdetik a mély bölcsességet: ez az élet! — mely megköveteli a magát. Hát mi ezt a bölcsességet nem oszljuk, mert csak úgy ríki belőle a test és a világ. Bizony, jobban tették volna az ökörítői magyarok, ha még ily hamar nem hívták volna ki maguk ellen a jobb érzésűek ítéletét.

A hitközség és a rabbi. Drezdából írják: A krematórium megnyitása alkalmával az ottani izraelita

hitközség tanácsa azt a határozatot hozta, hogy a hamvasztásoknál az egyházi szertartás teljesítését a rabbinusnak nem engedi meg. Ennek dacára sok zsidó hamvasztatta el holttestét a drezdai krematóriumban. Végül rájött a hitközség, hogy okosabban cselekszik, ha a tilalmat felfüggeszti és a főrabbinus kifejezett tiltakozása ellenére megváltoztatta álláspontját, megengedte a rabbinusnak az egyházi szertartás teljesítését. Minthogy pedig a főrabbi tovább sem hajlandó a krematóriumban imádkozni, a hitközség egy másik rabbiját bízta meg e feladattal.

„Felelősségünk hazánk bajaival szemben“. Ezzel a címmel tartott három előadást a diákkonferencia keretében Megyeresy Béla, az ifj. egyesületek utazó titkára. Nem lankadó érdeklődéssel hallgatta az ifjúság ezt a temperamentumos, igazán szabad előadást. Pár szóval közöljük im az előadások vezérgondolatait: Hazánk bajai politikai, anyagi, szellemi, erkölcsi és hitbeli természetűek. A felelősség az egyén, a hazafi s az Isten országa szempontjából tekintendő. És végül a teendők: keresztyén munka, lelki, szellemi, erkölcsi, anyagi és testápolási téren.

Az olvasókhöz. Tudatjuk tisztelt olvasóinkkal és előfizetőinkkel, hogy a szokásos félévi számla kivonatát és jegyzékét most is elfogjuk küldeni mindazoknak, akik könyveink szerint hátralékban vannak. Ezt a műveletet, mely nekünk rendkívül munkát és költséget okoz — az a körülmény tette szükségessé, hogy olvasóink számlájukat maguk revideálhassák. A cél első sorban az ellenőrzés és csak azután a figyelmeztetés és a kérelem. Kérni is csak azt kérjük, ami megállapított igaz és esedékes tartozás. Ennek a beküldésére pedig okvetlen számítanunk kell. Mert ránk is nagyon ránk illik az ének: „Sok szükségünk Úr Isten, jóllehet vagynak nekünk“. Vagynak bizony, még pedig nagy számmal. Azért zörgetünk, amint az írás mondja: „Zörgessetek és megnyitják, kéréteket és megadatnak“. Tisztelettel a *Debr. Prot. Lap* kiadóhivatala.

Érdekes vendég Debreczenben. Ernits Vilmos, a dorpáti egyetem egyik hallgatója, eszt származású ifjú, régóta tanul otthon magyarul. Most aztán elég erősnek érezte magát a magyar nyelvben s eljött hozzánk tanulmányútra. Három hónapja van hazánkban s most már egész jól belejött a magyar beszédbe, úgy hogy evangélikus vallású lévén, — ellátogatott a nagyerdei diákgyűlésre is és ott két órás hatalmas beszédet mondott, ismertetve honfitársai viszonyait, aspirációikat, hangoztatva magyar barátságukat. A kiránduló diákokkal elment a Nagyhortobágyra is.

Ollózás. Szomorú rovat ez. Rá is fogták a rovatgatójára, hogy pesszimista. Csupa borongós eseteket ollóz ki. A kommentárja is rendszerint hasonló sötét színű. De hát ilyen az élet, sötét színek vannak a palettáján. Sötét köpenyeges alakok jönnek-mennek a színpadján. Ime bemutatunk valamit. Az eset ez. Debrecen városa közgyűlést tartott a múlt héten. Előző napon mindenféle bizottsági és pártértekezletek voltak. Egy ilyen bevezető értekezleten szóba került a debreceni református egyház egyetlen óvodájának, az ispotályi óvodának a város által leendő átvétele. Minthogy pedig az óvodát az egyház aláírtotta és tartotta fenn hosszú évtizedeken át, minthogy természetesen abban most is református vallású óvo-

nő van alkalmazva; végül minthogy az egyház a várostól semmi más ellenszolgáltatást nem kap, — ezt az egyetlen kikötést tette, hogy a mostani református vallású óvónő vétessék át s a jövőben is református vallású óvónő alkalmaztassék. Annyival is inkább, mert hiszen a növendékeknek nem hogy az abszolút többsége, de 99%-a református. Erre szólásra emelkedett Csurka István, a városi iparostanonciskola igazgatója, (tetszik tudni, aki csak pár évvel előbb debreceni református tanító volt, kinek nem egy pályadíjnyertes tankönyvét kiadta a tiszántúli egyházkerület) — és azt méltóztatik hinni, hogy egyháza pártjára kelt? Ó, nem. Itt az ollózás: „Az egyház a nyakából terheket vet ki és a város nyakába rója és ezzel szemben még jogokat is követel és kikötéseket tesz, a többek közt kiköti, hogy az óvónő és a dajka mindig református vallású legyen, a református presbiterium pedig két taggal legyen képviselve az óvodai bizottságban. Mi jögon? A civitas a felekezetek felett áll és a mai felvilágosodott felfogásnak nem felel meg az ilyen felekezeties kikötés, de még inkább azért sem, mert az egyház semmi ellenértéket nem ad a városnak, hanem csak terhet ad át. Hát miért ne lehetne esetleg a városi kisdédóvóban az óvónő, vagy a dajka ág. ev. vallású, unitárius, vagy zsidó, ha egyébként megfelel? Hiszen a civitas nem református és felekezeti szempontok nem lehetnek irányadók városi állások betöltésénél.“ Ezeket mondotta Csurka István igazgató úr. Megtehetnők, hogy szavait megcáfoljuk. De ezekbe a közéleti dolgokba nem akarunk beleszólni. Mi reánk csak a nemrég református tanító, most városi igazgató egyházas érzülete és „felvilágosodott felfogása“ érdekel. Bezzeg nem így tesznek ott, ahol az igazgató úr nem szokta volna meg bizonynyal a „liberális“ szölamokat. De jól van ez így. Kell ez és az ehez hasonló hideg tuss nekünk, reformátusoknak. Találja méltó jutalmát az igazgató úr abban, hogy a pápista „Debreceni Ujság“ oly szépen megtapsolta.

A budapesti Bethlen Gábor-Kör június hóban tartotta évzáró közgyűlését Bulyovszky Gyula elnökléte mellett a tagok élénk érdeklődésével. Az elnök és a többi tisztviselő jelentését a közgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta el. Ezekben a jelentésekben az egyesület 1911—12. évének, mely sorrendben a tizedik, eredményeiről tettek számot. A kör 6 házi és 6 nyilvános belmissziói összejövetelt rendezett, mely utóbbiak Veress Jenő theol. m. tanárnak „A keresztyénység a világnézetek mai harcában“ gyűjtő címmel tartott apollogetikus előadásából állottak. Megünnepelte a kör páratlan érdeklődés mellett a reformáció emléknapiját október 31-én és tagjai körében biblia olvasó-kört alakított. Irodalmi működéséből a házi esték mellett kiemelkedik a poéta-est Bethlen Gábor halála évfordulóján tartott ünnepély, a decemberben tartott szeretet vendégsége, — mely egyúttal vallásos jellegű is volt, — a nyiregyházi lerándulással egybekötött Bethlen-estély műsora, a sorozatosan rendezett négy Schakespeare-előadás és a lévai református kerületi gyűléssel kapcsolatos hangverseny műsorában való közreműködés. Nagy segítség a tagok szellemi életének fejlesztésére a mintegy 2000 kötetből álló könyvtár, mely az év folyamán 210 művel Balogh Jenő dr. államtitkár, Bókay Árpád dr. egyetemi tanár, Darányi Ignác dr. volt miniszter,

özv. dr. Derekassy Lászlóné, Scholtz Kornél dr. egyetemi m.-tanár, Vámbéry Rusztem dr. egyetemi m.-tanár, az Athenaeum r.-t., a Lipót városi kaszinó és a Magy. Tud. Akadémia nagyobb és több kisebb adományából gyarapodott. A segélyezés terén is fejlődést mutat az év, amennyiben a Bethlen Otthonban 12 tagot részesített az egyesület ingyenes lakásban, 20 tagot ebéd- és vacsorasegélyben és 32 tagot pedig 10–20 korona összegű készpénzsegélyben. Bár a kör minden lehető módot felhasznál, hogy tagjait anyagiakban is támogassa: állást közvetít, kedvezményeket szerez, mégis nagy azon szegénysorsú protestáns főiskolai hallgatók száma, kiknek kérését nem teljesíthette a kör. Külön jelentések számoltak be a tíz éves jubileumi ünnepséggel kapcsolatos zászlóavatásról, mellyel leginkább alkalmas nyílt az egyesületnek megmutatnia céljának életrevalóságát. Ezen téren is siker követte a nemes vállalkozást. A legmagasabb állami hatalom a kormány képviseltetésétől kezdve a magyar protestantizmusnak csaknem minden rétege, még a katolikus társadalom egyrésze is, megyei, városi hatóságok, országos tekintélyű egyesületek is képviselve voltak. Az ünnepségből kivették a maguk részét a főrangú körök is báró Radvánszky Antalné sz. báró Prónay Karolin zászlóanyával élükön és kedves keretül szolgált a szép számú koszorús leány részvétele. Pénzügyi téren is kedvező eredménnyel számoltak be a tisztviselői jelentések, amennyiben a létesítendő Bethlen-Ház alaptőkéje néhány ezer koronával ismét szaporodott. Jegyzőkönyvi köszönetet szavazott hálájának kifejezéséül a közgyűlés a kultuszminiszternek és Balogh Jenő dr. államtitkárnak a közoktatásügyi minisztérium könyvtárgyarapítására fordítandó 1000 koronás adományáért. Nagy bizottsági határozatok alapján a közgyűlés tiszteletbeli tagokká választotta Balla Jenő Nyíregyháza városi tanácsost, dr. Bartók Jenő református lelkészt, Geduly Henrich ev. püspököt, Májerszky Béla polgármestert, gróf Vay Tibor főispánt, Kaczián János ev. esperest, Kermeszky Györgyöt, a Luther-Otthon igazgatóját, báró Radvánszky Gézáné, a Lorántffy Zsuzsanna-Egylet alelnökét, Genesy Albert református főgondnokot, Meskó László volt államtitkárt, Mikecz Dezső alispánt, báró Radvánszky Antalt és nejét, Józán Miklós unit. esperest és Tóth Imrét a Nemzeti Színház igazgatóját. Folyó ügyek és a felügyelő-bizottság kiegészítése után a közgyűlés megalakította a szünidei bizottságot, mely tisztikarát a következőképen választotta meg: elnök lett Bulyovszky Gyula, alelnök Mauchs Jenő, titkár Kermeszky Gábor, pénztáros Méray János, ellenőr Schuber Gyula, könyvtáros Ráth Zoltán, levéltáros Schustler Mili dr., háznagy Batta Árpád és jegyző ifj. Gálócsy Árpád.

A Kövesdy pályázat eredménye. Az 1912-ik évi Kövesdy pályázatra 13 pályamű érkezett be, a következő jelígek alatt: I. Bánatkönny hull...; II. Kegyelet; III. Legyen benne hangulat s egyszerű legyen, ne mesterkéltségek; IV. Debrecen; V. Te túl vagy már s nincs kétség úton; VI. Örök a törvény, mind meghalunk... stb.; VII. Óhajtjuk és rettegjük a halált; VIII. Vagy mig hevit stb.; IX. Emlékezet. X. Memento. XI. Késve. XII. Jézus a mi életünk. XIII. Feltámadunk. A bíráló bizottság tagjai voltak: *Mácsai Sándor, P. Nagy Zoltán és Brück Gyula.* Az

1. díjat a VII. sz. pályamű, szerzője *Varga József* nagykőrösi tan.-kép.-int. zenetanár; a második díjat az V. sz. pályamű, szerzője *Kovács Dezső* sárospataki tan.-kép.-int. tanár; a harmadik díjat a VIII. sz. pályamű, szerzője *Varga József* Nagykőrös, nyerte el. Dicséretet érdemeltek: 1-ső sorban a IV. sz.; 2-od sorban a III. sz. s 3-ad sorban a II. sz. pályaművek. A pályadíjat nem nyert műveket *Mácsai Sándor* főisk. ének és zenetanár a pályázati hirdetésben jelzett módon visszaküldi. A jövő évi pályázaton népdal egyveleg következik.

A „**Vasárnapi Ujság**” július 7-iki száma is mint rendesen minden héten dúsan illusztrálva, válogatott olvasni-valókkal jelent meg. Szép fölvételek közül az újjáépülő Kecskemétről, a stockholmi olimpiászra indult magyar evezősökről s közli a lövésben világbajnokságot nyert magyar ifjú, ifj. Prokop Sándor arcképét is, továbbá képeket a budapesti-konstantinápolyi automobil-túra útról és a Budapesten most lezajlott országos dalosversenyéről. Alma Tademárol, a napokban elhunyt angol festőművészről *Farkas Zoltán* ír cikket, *Hendel Ödön* pedig a római magyar emlékeket ismerteti szintén képekkel is illusztrálva. Eredeti regényt *Szende-Dárday* Olgától közöl e szám, novellát *Kaffka Margittól*, költeményt *Szép Ernőtől* s e mellett közli *Claude Farrère* fordított regényének folytatását és a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „**Vasárnapi Ujság**” előfizetési ára negyedévre *öt korona*, a „**Világkrónika**”-val együtt *hat korona*. Megrendelhető a „**Vasárnapi Ujság**” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „**Képes Néplap**”, a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre *két korona 40 fillér*.

A nagyenyedi Bethlen-kollégium új alapítványa. Kedves megnyilatkozása a majd 300 éves kollégium iránti tanítványi hálának dr. Varró Indár budapesti orvos 10.000 koronás alapítványa, mely az alapító kikötése szerint 20.000 koronára növekedjék. Kamatait a Bethlen-kollégiumban tanult kiváló előmenetelű, szegénysorsú tanuló kapja főiskolai tanulmányi célra. — A jókedvű adakozót szereti az Isten.

Gyászhirek. Özv. Szücs Lászlóné, volt vértesi református lelkész neje, gyászapon tudatja, hogy fia Szücs Béla VIII. o. végzett tanuló 18 éves korában, hosszas betegség után elhunyt. Az Úr adjon erőt a gyászoló édes anyának s családtagoknak, elviselni ezt a kemény megpróbáltatást!

Kissé megkésve adunk hírt arról is, hogy *Kecskeméthy Ferenc* békési lelkészársunk István nevű fia, 14 éves korában, néhány héttel ezelőtt elhunyt. Így most már egy év alatt mindkét nagyreményekre jogosító fiát elveszítette *Kecskeméthy Ferenc*, kinek a jöbi szenvedések között a Jóbénál is erősebb lélekre: a Krisztus lelkére van szükség, hogy elviselje ezt az újabb csapást is. A. B. F. R. A.

Uj orgona. A máramarosszigeti és a budapest-zuglói református egyházak templomuk számára *Rieger Ottó* cs. és kir. udv. orgonagyáránál rendeltek meg az új orgonák építését, mely nagyobb orgonaműveket még ez év folyamán adja át nevezett jöhrnevű cég rendeltetésüknek.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS. Lapunk a mai számmal a folyó évfolyam második felét kezdi meg. Bizalommal kérjük féléves előfizetőinket, hogy előfizetéseiket sürgősen megújítani méltóztassanak s így a lap küldésében s készhez vételében semmi akadály ne zavarja a folytonosságot.

Egyben kérjük azokat is, akik hirdetési díjakkal avagy előfizetésekkel hátralékban vannak, hogy kötelezettségeiknek siessenek eleget tenni. Lapunk nehéz viszonyok között él s mi ennek dacára meghoztuk azt az áldozatot, hogy nyomdát eserélve, elsőrangú kiállításban adjuk a lapot. Pedig ez tetemes anyagi áldozatunkba kerül.

Lapunk programja a régi. Csak olvasóink szeretete is maradjon irántunk a régi.

A DEBRECENI PROTESTÁNS LAP
kiadóhivatala.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Pályázat.

A szőlősgyulai református egyház pályázatot hirdet I—VI. osztályú vegyes népiskolájának kántor-tanítói állására.

Javadalmazás:

1. 460 korona az egyház pénztárából havonként előre fizetve.
2. 7 hold kaszáló- és szántó föld haszonélvezete. (Adóját javadalmas fizeti.)
3. 358 korona állami fizetékieskiegészítés.
4. 130 korona tandíjváltás.
5. 200 korona drágasági pótlék az egyháztól.
6. Temető és cinterem haszna felerészben.

Kötelessége:

I—VI. osztályú vegyesiskola tanterv szerinti vezetése, ismétlősök tanítása (amiért a községtől 50 korona tiszteletdíjat élvez), kántori teendők végzése. Kanonikus órákor s lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat.

Pályázati kérvények 1912. év július 31-ig alólirott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Szőllősgyula, u. p. Feketeardó, 1912 júl. 8.

Balogh Miklós,
ref. lelkész.

Pályázat.

A tiszaberceli református egyház pályázatot hirdet egy tanítónői állásra. Javadalom: 100 korona az egyház pénztárából évnegyedenként előre; 900 korona 44.903—911. vall. és közokt. miniszteri sz. rendelettel folyósított fizetés kiegészítési államségély és természetbeni lakás. Köteleesség: a presbiterium

által részére kijelölt leány-osztályok vezetése és a négy felsőbb leányiskolában kézimunka tanítás. Az állás 1912 szept. 1-én elfoglalandó, fizetése is ettől az időtől folyósíttatik. Pályázati kérvények folyó évi aug. 3-ig a tiszaberceli református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Tiszabercel, 1912 július 7.

A református egyház
presbiteriuma.

Pályázati hirdetmény.

A kecskeméti ref. jogakadémián egy évi szabadságolás következtében 1. a magyar közigazgatási jog, statisztika és művelődéstörténet; 2. a kereskedelmi váltójog és peres és perenkívüli eljárás tanszékei az 1912—13. tanév tartamára helyettes tanárral fognak betölteni, amely helyettes tanári állásokra ezennel pályázat hirdettetik.

A helyettes tanár a fentemlített tárgyakat a tanulmányi rendben megszabott óraszámában tartozik előadni.

A tanszékek javadalmazása: az első helyen megnevezett tanszéké a református egyház pénztárából, a második helyen megnevezett tanszéké Kecskemét th. város pénztárából a szervezeti szabályok értelmében, a rendes tanár törzsfizetése 3200 korona és a szabályszerű tandíjosztalék és föltéve, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az illető helyettes tanárnak a vizsgabizottságokba való beosztását jóváhagyja, vizsgadíj osztalék is.

Az első helyen megnevezett tanszékre csak protestáns vallású, a második helyen megnevezettre valláskülönbség nélkül olyan pályázók alkalmazhatók, akik legalább szakbeli tudori oklevéllel bírnak.

A meghirdetett tanszéket a jogakadémia igazgatótanácsa fogja választás útján betölteni. A megválasztott tanár köteles lesz tanszékét 1912 szept. 16-án elfoglalni.

Megjegyeztetik azonban, hogy az 1912—13. tanév leteltével mindkét tanszékét Kecskemét th. város közgyűlése fogja véglegesen betölteni és így azok, akik a jövő tanévben helyettes tanári minőségben alkalmaztatnának, semmiféle jogigényt nem formálhatnak a végleges megválasztásra; megbízatásuk csak egy évre terjed.

Végül a jogakadémia igazgatótanácsa fentartja magának azt a jogot, hogy amennyiben a helyettes tanári állásokra a pályázatot nem tartja eredményesnek, a tanszékek teendőinek ellátásáról legjobb belátása szerint fog gondoskodni.

Pályázni kívánók eddigi tanulmányaikat, minősítésüket, esetleges alkalmaztatásukat, katonai szolgálatra kötelezettségüket, vagy az alóli mentességüket és rövid életrajzukat feltüntető pályázati kérvényüket és pedig ha közszolgálatban állanak, közvetlen fölöttes hatóságuk útján f. évi augusztus 20-ig alólirottához, mint a jogakadémiai igazgatótanács elnökéhez, nyújsák be.

Kecskemét, 1912 július 7.

Mészáros János,
ref. lelkész,
a jogakadémiai igazgatótanács elnöke.

Pályázat.

A *jurtai* (Bihar megye) református egyház pályázatot hirdet a *harmadik I–II. osztályú vegyes iskola* tanítói állására. — *Javadalom*: államségellyel egyezer korona, lakbér kéttöszázötven korona. Javadalmas kötelelességeit az egyházi törvények és felsőbb hatósági rendeletek írják elő. Ütiköltség harminc korona. — Felszerelt kérvények július harmincegyedikéig a lelkészi hivatalba küldendők. Az állás szeptember elsején elfoglalandó.

Furta, 1912 július 7.

Csermák Béla,
ref. lelkész.

Pályázat.

A *sárrétudvari* református egyház pályázatot hirdet újonnan létesítendő *VII-ik tanítói állomására*.

Javadalom: Az államtól 900 korona; az egyháztól 100 korona; kertváltság: 20 korona; lakáspénz 250 korona, összesen *1270 korona* havi részletekben. — *Köteleesség*: a rábizandó osztály vagy osztályoknak a tiszántúli egyházkerületi tanterv szerinti tanítása. — Kellőleg felszerelt kérvények július 28-án délelőtt 10 óráig alólirotthoz küldendők. Állomás szeptember 1-ére elfoglalandó.

Sárrétudvari, 1912 július 8.

Szabó Imre,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

segédlelkész-nevelői állásra.

Az összes liturgiai teendők végzésére és egyik fiannak a gimn. I. o. magánvizsgájára leendő elkészítésére olyan segédlelkészt keresek, ki a nevelésből kifolyólag magát legalább egy évre lekötöztetné. *Javadalom*: külön álló lakás, fűtés takarítással és teljesen készpénz megegyezés szerint, miért kérem a pályázó urakat, hogy készpénzfizetési igényeiket megjelölni sziveskedjenek. Az állás augusztus 15-től fogva bármikor, legkésőbb a lelkészi vizsgák után azonnal elfoglalandó. Bővebb felvilágosítással szolgál

Szalacs (Bihar m.) 1912. július 3.

Nagy Imre,
ref. lelkész.

Pályázat.

A *nagybereg*i református egyház pályázatot hirdet az I. és II. számú *tanítói* állásra. Az I. számú állás javadalma: 1200 korona, havi előleges részletekben: új lakás; 20 korona kertpótlék; 4 darab legeltés jog saját marháira. A II. számú állás javadalma: 1200 korona, havi előleges részletekben: 250 korona lakbér; 4 drb. legeltetési jog saját marháira. Kötelelességek úgy az I., mint a II. sz. állásnál: a presbiterium által kijelölt legfőbb 4 osztály vezetése. Szükség esetén lelkész és az orgonista kántorok helyett templomi és temetési szolgálatok végzése. Megjegyzendő, hogy a jelenlegi viszonyok szerint az I. sz. betöltő tanító az I–II. leányosztályt- a II. sz. állást betöltő az I–II. fiúosztályt fogja vezetni. Tanítói oklevél és az egyházi törvényekben előirt okmányokkal kellőleg felszerelt kérvények július hó 31-ig adhatók be a református lelkészi hivatalhoz. Orgonázásban jártasak előnyben részesülnek. Választás aug. 4-én lesz. Nős tanítónak 40 kor., nőtlen tanítónak 20 kor. költözködési költséget ad az egyház. Az állás szept. 1-én foglalandó el. Posta és vasútállomás helyben.

Nagybereg. (Bereg m.) 1912 június 30.

Bereczky József,
h. iskolaszéki elnök.

Pályázat.

Az Egri Dobrai–Horváth Kovács külföldi tanulmányi ösztöndíjra pályázatot hirdetek.

Az ösztöndíj összege 800, azaz nyolcszáz korona.

Folyamodhatnak azok a *lelképásztori pályára készülő*, kitűnő képzettségű és valamely külföldi egyetemen az ott előadandó *theológiai* tudományok hallgatására magokat elkötelező hittanhallgatók, akik pályájukat a debreceni theológiai akadémián az 1911/12. évi június hóban végezték be, de régebbi évfolyamban végzett hallgatók kérvényei is figyelembe vétetnek.

A f. évi augusztus hó 1. napjának déli 12 órájáig a theol. dékáni hivatalban benyújtandó kérvényhez csatolandó: 1. a lecke-könyv, 2. a szüle, vagy gyám aláírásával, esetleg a nagykorú pályázónak sajátkezű aláírásával ellátott kötelező nyilatkozat arról, hogy az ösztöndíj elnyerése esetén lecke-könyvét a megfelelő féléről, vagy félvekről láttatva, a theol. kar dékánjánál felmutatja, amit ha tenni elmulasztana, az ösztöndíjat a szüle, vagy gyám, illetőleg a nagykorú önmaga az alapnak visszatéríti. Az elnyerendő ösztöndíj az akadémiai igazgató által láttatott nyugtatványra, a külföldre induláskor vehető fel egy összegben.

Debrecen, 1912 július 1.

Csiky Lajos,
theol. akkad. dékán.

Hittanhallgató, gyakorlott szónok, ajánlkozik vakációnális káplánnak, vagy nevelőnek vidékre. Megkeresések a szerkesztőségbe küldendők.

Pályázat.

A tiszzaeszlári református egyház pályázatot hirdet a harmadik — új — tanítói állásra. Javadalom: 1000, azaz Egyezer korona, ebből 900 korona államsegély, 100 korona az egyházi pénztárból; 2 szobás jó lakás, melléképületek és kert. Kötelessége: az egyháztanács által rábízott osztály vagy osztályok vezetése a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint és akadályoztatás esetén a kántor helyettesítése. Pályázati határidő július 14. Az állás szeptember 1-én okvetlen elfoglalandó. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. — Pályázati kérvények alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Tiszaeszlár, 1912 június 22.

Kovács Lajos,

ref. lelkész, iskolasz. elnök.

Pályázat.

A hajdúnánási református egyház pályázatot hirdet egy *férfi-* és egy *nőtanító-i* állásra.

Javadalmazás: 1. Kézpénzfizetés a református egyház pénztárából évnegyedes előleges részletekben 100 kor. 2. Kézpénzfizetés államsegélyből az állam pénztárából havi előleges részletekben 900 kor. — 3. Lakbér a református egyház pénztárából évnegyedes előleges részletekben 250, illetve 300 korona. Összesen 1250, illetve 1300 korona. Korpótlék államsegélyből.

Kötelességek: A református elemi iskola I—VI. osztályaiban az iskolaszék által kijelölt osztály vagy osztályok vezetése.

Pályázati határidő: 1912 július 20.

Kellőleg felszerelt kérvények jelzett időig alulírt iskolaszéki elnökhöz küldendők.

A megválasztottak 1912 szeptember 1-én tartoznak állásukat elfoglalni.

Hajdúnánás, 1912 július 14.

Domján Lajos,

ref. h. lelkész, iskolaszéki elnök.

3567—1912.

Pályázat.

Tiszántúli református egyházkerületünk 341—1911. számú közgyűlési határozatának 3. pontjában nyert meghatalmazás alapján pályázatot hirdet a debreceni, szatmárnémetii és nagyváradai felsőbb leányiskoláknál, illetve tanítónőképző intézeteknél az 1912—13. tanév

elejével betöltendő egy-egy (összesen három), egyenként 500 (ötszáz) koronás internátusi ösztöndíjra.

Pályázhatnak kerületünkben működő lelkészek leányai. Pályázók a legutolsó iskolai évről nyert bizonyítványukat csatolják, igazolni tartozván azt is, hogy egyházkerületünk melyik egyházmegyéjében szolgál vagy szolgált édes apja mint lelkész.

Pályázati kérvények folyó évi augusztus hó 1-ig küldendők be hivatalomhoz.

Debrecen, 1912 június hó 20.

Baltazár Dezső,

püspök.

Pályázati hirdetés.

A derecskei (Bihar m.) református egyház pályázatot hirdet három tanítói állásra.

I-szor: első fiúosztályra: *fizetése:* 1. az egyház pénztárából negyedévenként: 1040 kor; 2. lakás, vagy lakbér, jelenleg 300 korona; 3. faváltság: 72 korona; 4. terményváltság: 60 korona; 5. minden halott után 14 fillér; *kötelessége:* az első fiúosztály tanterve szerinti tanítása s a kántor helyettesítése akadályoztatás esetén. II-szor két államsegélyes állásra: *fizetése:* az egyház pénztárából: 100 kor., az államtól 900 kor; lakás vagy lakbér, jelenleg 300 kor.; *kötelesség:* az iskolaszék által megállapított *osztályok* vezetése.

A pályázni szándékozók kellőleg felszerelt kérvényeiket ez évi július hó 27-én déli 12 óráig küljék be az alulírott lelképásztorhoz. Próbaéneklés és orgonázás ez évi július hó 27-én, délután 3 órától 4-ig, melyre csak az első fiú osztály állására pályázóknak kell megjelenni.

Az állás szeptember 1-re elfoglalandó.

Derecske, 1912 jún. 29.

Vadon Béla,

ref. lelkész.

Pályázat.

A magyarhomorogi ref. egyháztanács pályázatot hirdet az újonnan szervezett leánytanítói állásra. Javadalma: 1. Természetbeni új lakás. 2. 20 korona kertpótlék. 3. 100 korona az egyház pénztárából évnegyedenként előre. 4. 900 korona fizeteskiegészítés az államtól. Kötelessége: I—VI. leányosztályok tanítása a tiszántúli egyh.-ker. tanterve szerint. Női kézimunka oktatás heti 2 órán.

Pályázhatnak okleveles nős tanítók, vagy nőtanítók. A pályázati kérvényhez csatolandók: oklevél másolat, keresztlevél, esetleges szolg. biz. és eskütételről szóló bizonyítványok; amelyek 1912 július 24-ig alulírott isksz. elnökhöz küldendők.

Magyarhomorog, 1912 július 1.

Juhász Imre,

ick. elnök,

Pályázat.

A dobozi református egyház orgonista-kántor-tanítói állásra hirdet pályázatot. Fizetés az egyház pénztárából 677 korona 72 fillér, 30 hold (1100 öles) szántóföld, haszonbére volt eddig 1176 korona, 330 öl üres szőlőföld, haszonbére 20 korona. Korpótlék államsegélyből. — Ismétlősök tanításáért községi pénztárból 50 korona. Állami iskolai vallás- és énektanításért az állami iskolai gondnokság pénztárából 60 kor. Vadászati haszonbér 30 korona. Temetési stóla körülbelül 60 korona. Összesen 2073 korona 72 fillér. A 4 utolsó tételért azonban egyházunk nem szavatol. Lakás udvarral, kerttel, melléképületekkel. Kötelesség a leányiskolai II—VI. osztályú mindennapos és az ismétlő leánygyermek tanítása kerületi tanterv szerint. Vallás- és énektanítás az állami iskolában, jelenleg 1 tanteremben, heti 2 órán. Templomi éneklés vezetése minden harmadik héten orgonakísérettel. Temetési szolgálat minden harmadik esetben. Leányegylet szervezése és vezetése. Kézimunka tanítás. Kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet végzése minden harmadik esetben. Ünnepkövetek ellátása tanítótársaival felváltva, melyért esetenként 8 korona jár. Csak családos tanítók pályázhatnak. Próbaéneklés július 28-án délelőtt, melyre megjelenés költségeit egyházunk nem fizeti, de a megjelenteket ebéddel ellátja. Utána a választás azonnal megejtetik. Az állás augusztus 31-én elfoglalandó. Pályázati kérvények július 25-ig adandók be. Melléklendők: oklevél másolat, keresztlevél, szolgálati bizonyítvány, esperesi bizonyítvány és elbocsátó-levél, családi állapotot feltüntető és esetleg az eskü letételéről szóló bizonyítvány. Megválasztott 40 korona költözési díjat kap. Az elhunyt tanító által eszközölt építkezésekért, gyümölcsfákért és 250 tőke termő szőlőért 235 korona megváltási díj fizetendő vissza az özvegynek.

Doboz (Békés megye), 1912 július 5.

Szabó Mihály,

ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetemény,

A sárospataki főiskola akadémiai igazgatósága pályázatot hirdet egy *helyettes-jogtanári* állásra. A megválasztandó helyettes tanár kötelessége a *büntető jog, a büntető perjognak* és a *jogbölcészletnek* a tanulmányi rendben megszabott órászámban előadása.

Javadalma évi 2600 kor. fizetés, a kollégiumban egy szobából álló természetbeni lakás (kiszolgálás, fűtés, világítás nélkül).

Pályázhatnak református, vagy ág. hitv. evangélikus vallású egyének, kiknek jogtudományi doktori oklevelük van.

A főiskolai igazgató-tanácsához címzett pályázati kérvények keresztlevéllel, érettségi bizonyítvánnyal, a katonai kötelezettség lerovásáról szóló bizonylattal, képesítési és szolgálati bizonyítvánnyal s rövid életrajzi vázlattal felszerelve, melyben a pályázó nyelvismeretei s esetleg irodalmi működése is feltüntetendő, a sárospataki főiskola akadémiai igazgatói hivatalához nyújtandók be *1912 augusztus hó 31-ig*. Az állást a főiskolai igazgató-tanács szeptember 10-iki ülésén tölti be; a megválasztott köteles állását szeptember 20-án elfoglalni.

Pályázat.

A *mezőtúri református főgimnázium* fenntartó testülete pályázatot hirdet egy *helyettes tanári* állásra.

Pályázhatnak református vallású latin-magyar és latin-görög szakcsoportra képesített tanárjelöltek. Évi fizetés 1800 korona. A kellel felszerelt kérvények folyó évi augusztus hó 15-ig nyújtandók be a főgimnázium igazgatóságához. Az állás folyó évi augusztus hó 28-án foglalandó el.

Mezőtúr, 1912 július 1.

Borsos Károly,
igazgató.

Kónya Gábor,
igazg. tanács elnöke.

Pályázat.

A *berekböszörményi református egyház-tanács* pályázatot hirdet halálozás folytán megüresedett *tanítónői* állásra.

Javadalma: 1. Lakás kerttel. 2. Négy száz korona az egyház pénztárából. 3. 600 korona az állampénztárból.

Kötelessége: Az I. és II-ik leányosztály tanítása a tiszántúli református egyházkerületi tanterv alapján.

Pályázati határidő: 1912 augusztus 1.

Megválasztott állását tartozik 1912 szept. 1-én elfoglalni.

Berekböszörmény, 1912 július 7.

Budai János,

ref. lelkész, iskolaszéki elnök.